

созданы необходимые механизмы противодействия «психическим эпидемиям», более того нет даже понимания необходимости информационно-психологической защиты и информационной безопасности.

Ключевые слова: *духовность, информационное пространство, культура.*

This article is devoted to the exposing of the different facts about the influence of the contemporary informative environment on the forming of value structures of human consciousness as well as the working out of the complex of measures connected with an informative and cultural, personal and social security ensuring. The idea of the informative environment quality which is becoming a problem of a spiritual culture and healthy productive forces in any society and does harm to the vital social adaptation among all its sections of the population is emphasized in the article. A man is under the utmost informative and emotional stress today. As a famous philosopher K.G. Yung said: “We are much better defended from bad harvests, floods, epidemics than our own spiritual defectiveness. It’s a pity but this situation doesn’t contribute to the proper resistance to the mental epidemics.” As a matter of fact, there are no necessary mechanisms of counteraction against such, “mental epidemics” in our society, and what is more, there is no even understanding of the informative and psychical defence necessity and the information safety.

Keywords: *spirituality, informative space, culture.*

Тріфонова О.О. – заступник директора з виховної роботи, викладач соціально-гуманітарних дисциплін Індустріального технікуму Донбаського державного технічного університету (м. Алчевськ, Україна)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Є.А. Зеленов

УДК 130.3

ВИСОКОДУХОВНА ЛЮДИНА – ПРЕДСТАВНИК НОВОЇ НООСФЕРНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Т. Тюріна, О. Микитюк

Розглянуто особливості ноосферної цивілізації; розкрито зміст, завдання та принципи ноосферної освіти; проаналізована проблема виховання людини з космічним (ноосферним) рівнем свідомості в історичному аспекті та її характерні властивості.

Ключові слова: *ноосферна цивілізація, ноосферна освіта, ноосферна людина, ноосферна свідомість, біоадекватне мислення, еволюційні космічні принципи.*

Проблема ноосферної цивілізації, ноосферної освіти, виховання особистості з космічним (ноосферним) рівнем свідомості стає актуальнішою, оскільки наша цивілізація поступово переходить на новий щабель свого розвитку – ноосферну цивілізацію, що і вимагає розробки і обґрунтування концепції ноосферної освіти, і, відповідно, формування ноосферної людини.

До цієї проблеми зверталися у своїх працях К. Ціолковський, В. Вернадській, О. Чижевський, П. Каптерев, К. Вентцель, Р. Штайнер, М. Монтессорі, П. Тейяр де Шардена, а також такі мислителі другої половини ХХ ст., як О. Реріх, І. Пригожин, Н. Моїсеєв, В. Вульф, А. Вульф, Р. Шелдрейк, К. Прибрама, Р. Сперри, Ю. Урманцев, О. Бердник, Л. Кэрролл. Цю проблему плідно розробляють і такі відомі сучасні вчені, як В. Андрущенко, І. Зязюн, Л. Буровський, А. Мудрик, Н. Маслова, Б. Астаф'єв, І. Шванев, М. Ульянов, Н.В. Антоненко, Л. Гордіна, М. Лімонад та ін.

Однак, незважаючи на велику увагу науковців до цих питань, ми не зустрічали публікацій, у яких би ця проблема була представлена як з позицій сучасної науки, так і з позицій духовної науки – духовно-езотеричних філософських джерел (вчень цивілізації майя, Живої Етики, Крайона). Такий синергетичний підхід надасть можливість, з нашого погляду, більш глибоко, ґрунтовно і всебічно висвітлити вивчаєму проблему.

Мета статті: обґрунтувати та довести надактуальність і необхідність формування людини з ноосферним рівнем свідомості, яка б жила і діяла відповідно до універсальних законів Природи та Всесвіту, що відповідає потребам і вимогам грядущої ноосферної цивілізації

Як доводять сучасні українські філософи В. Андрущенко, І. Зязюн та ін., наша цивілізація поступово переходить у нову стадію розвитку – *ноосферну цивілізацію*, де надаватиметься перевага морально-духовним цінностям, і характерною ознакою якої є *зростання ролі освіти і науки* як головних чинників суспільного прогресу. Головна функція освіти на цьому етапі полягає у формуванні високодуховної особистості з ноосферним рівнем свідомості. Як підкреслює В. Андрущенко, перехід людства до ноосферного способу буття – буття людини в розумі як розумної духовної істоти, все більш глибоке усвідомлення людиною власної духовної сутності,... – є єдиним засобом збереження цивілізації як унікального космічного явища [2, с.3-6].

Перехід до нової цивілізації, як вже зазначено, залежатиме від духовної зорієнтованості сучасної освіти. Нова історична місія освіти полягає у вихованні *ноосферної людини* не лише в окремо взятому суспільстві, а в цивілізаційному вимірі.

Лише глибокі зміни у поглядах на світ і місце в ньому людини, оволодіння новою методологією та інструментами його пізнання дозволять людині органічно увійти в новий етап еволюції нашої планети – *НООСФЕРУ* (за *В. Вернадським*). Перехід до ноосферної цивілізації В.П. Андрущенко пов'язує з внутрішнім розумінням людини своєї духовної тотожності з Великим Космосом, Людством у всіх його цивілізаційних вимірах, усвідомленням людиною своєї «вселюдськості» і «всесвітності», невіддільності власного існування від існування людства і Космосу [2, с. 3-6].

Проблема космічного виховання – виховання високодуховної людини з ноосферним рівнем свідомості – не є новою в історичній педагогічній думці [15, с. 202-229].

Питання космічності людини, виховання її як космічної істоти, громадянина Землі та Всесвіту розроблялося такими видатними мислителями, педагогами, як К. Цюлковський, П. Каптерев, К. Вентцель, Р. Штайнер, М. Монтессорі та ін.

У своїх працях вони намагалися визначити сутність та зміст космічного виховання, мету, завдання та методи його реалізації. Зокрема, К. Цюлковський, керуючись ідеєю єдності всього живого з Космосом, замислювався над необхідністю створення нової школи, яка зможе виховати людину майбутнього. Він вважав, що всі проблеми людського буття необхідно розглядати з космічної точки зору: як впливу Космосу на людину та людство, так і суспільства на позаземні простори. Метою пізнання, існування та діяльності є щастя людини, її безмежний розвиток та вдосконалення [17].

Теоретиком космічної педагогіки вважається К. Вентцель (1857-1947), видатний педагог і філософ, який одним із перших почав розробляти педагогічні *концепції ноосфери та екології Духу*. У його концепціях людина розглядалася як істота, яка активно і безпосередньо бере участь у житті Космосу.

За К. Вентцелем, оскільки людина є частинкою Космосу, тому абсолютно правомірним є питання про виховання людини як члена Космосу, як громадянина Всесвіту. Він вважає, що має існувати спеціальна галузь антропології – *космічна педагогіка*, в якій проблема виховання

тракується особливо [4,с.207]. Вентцель доходить висновку, що нову людину необхідно виховувати, ґрунтуючись на космічному базисі, формуючи її *космічну свідомість*, пам'ятаючи про вище призначення людини – стати свідомою творчою силою Всесвіту.

Відомий італійський психолог і педагог М. Монтесорі (1870-1952) під впливом теософського вчення сформулювала власну *концепцію космічного виховання* дитини, його змісту та завдань. М. Монтесорі розуміла особистість як невід'ємну частину всеосяжного цілісного Космосу, виходячи із нерозривної та органічної єдності Людини, Людства і Всесвіту.

Основою космічного виховання М. Монтесорі є *космічна теорія*. За переконанням автора, все живе в природі виконує своє «*космічне завдання*», тобто безперервну роботу задля створення і збереження навколишнього середовища, сприятливого для всіх живих істот і їхніх майбутніх поколінь. Від роботи кожного залежить життя цілого. За космічною теорією, людина – діяльна сила творіння, найактивніша сила, яка в природі виконує «*модифікуючу функцію*».

На думку М. Монтесорі, *головне завдання* кожної людини – внесення свого вкладу у *збереження і підтримку гармонії в Космосі* [див. 12].

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. на основі вчення про ноосферу В.І. Вернадського, концепції всеїдності філософів-космістів П.А. Флоренського, В.С. Соловйова, С.Н. Булгакова, сучасними вченими Російської Академії Природничих наук Н.В. Масловою, Б.А. Астаф'євим, І.Н. Шваневим, М.В. Ульяновим, Н.В. Антоненко та ін. були розроблені *принципи ноосферної освіти*, закладені у методиці цілісного біоадекватного мислення, гармонізації діяльності лівої та правої півкуль головного мозку.

В основу *ноосферної освіти* покладені не тільки ідеї В.І. Вернадського, О. Чижевського, К. Цюлковського, П. Тейяр де Шардена, але й видатних мислителів другої половини ХХ ст. – концепції І. Пригожина, Н.Н. Моїсеєва, В.В. Вульфа, А. Вульфа, Д. Бома, Р. Шелдрейка, К. Прибрама, Р. Сперри, Ю. Урманцева та ін., в яких подано уявлення про Всесвіт як про складну систему Природи, що постійно розвивається та усвідомлює себе через Людину розумну, яка поступово піднімається сходами еволюції.

Система *ноосферної освіти* спрямована на відновлення *екологічної рівноваги* на планеті та появу нової людини із сформованим екологічним

світоглядом, яка усвідомлено прагне жити в гармонії і сумісно еволюціонувати з біосферою і соціальним довкіллям.

Важливим завданням ноосферної освіти є побудова такого світогляду, який був би орієнтованим на гармонійні партнерські взаємини людини та світу. Такий світогляд ще можна назвати *екоцентричним* або *антропокосмічним*.

Одним із головних завдань *ноосферної освіти* є формування цілісного *біоадекватного* мислення, яке базується на гармонізації діяльності лівої і правої півкуль головного мозку.

Згідно з психологічною наукою, дві півкулі мозку по-різному пізнають, відображають навколишній світ і, відповідно, перетворюють інформацію. *Ліва півкуля* «бачить» предмети дискретними, відокремленими, відповідає за логіку й інтелект, вербальне мислення, використання знакової інформації (читання, лічба, мова). *Права півкуля* пов'язує об'єкти в єдине ціле, відповідає за емоції, образне мислення, інтуїцію, творчість (неусвідомлені процеси). Вона створює можливість миттєвого «схоплення» взаємозв'язку різних властивостей предмета та їхньої взаємодії з навколишнім світом. Саме права півкуля дозволяє побачити об'єкт відразу в декількох змістових площинах і забезпечує цілісність сприйняття.

Отже, людський розум поєднує в собі здатність як до інтелектуального, так і до інтуїтивного пізнання. З огляду на те, що раціональний та інтуїтивний шляхи – це різні сторони пізнавального процесу, вони мають взаємодоповнювати, взаємозбагачувати та взаємопояснювати один одного, взаємодіяти гармонійно, у синтезі [див.16].

Як вже зазначено, важливим завданням ноосферної освіти є формування *біоадекватного* мислення, тобто гармонізація діяльності лівої та правої півкуль головного мозку, що надасть людині можливість адекватного цілісного сприйняття дійсності, картини світу у всіх її взаємозв'язках та взаємовпливах.

Біоадекватне мислення – це гармонійне, екологічно цілісне мислення, яке ґрунтується на усвідомленому одночасному використанні логічного та образного, інтуїтивного мислення.

У ноосферній освіті розкриваються невичерпні резерви людського розуму (при гармонійній взаємодії правої та лівої півкуль), на противагу 4-6% можливостей головного мозку, які сьогодні використовує середньостатистична людина.

Мета ноосферної освіти – побудова такої моделі навчання, коли людина, усвідомлюючи потребу в самопізнанні, самоосвіті, стане на шлях самовиховання і самовдосконалення, цілеспрямованого еволюційного саморозвитку.

Ноосферна освіта спрямована на виховання ноосферної людини, духовні інтереси якої домінують над споживацькими, гармонійної й цілісної, яка усвідомлює себе частинкою земного і вселенського життя, свою відповідальність за вчинки перед суспільством і космосом, причетність до еволюції життя, проявляє спрямованість на підтримку і збереження життя на планеті.

Отже, *ноосферна людина* – це високодуховна особа, яка усвідомлює себе не тільки громадянином своєї країни, але й Землі і Всесвіту, відчуває свою духовно-моральну відповідальність «за світ і себе у світі» і спрямована на встановлення енергетично гармонійних взаємовідносин у системній взаємодії «Людина – Суспільство – Земля – Всесвіт».

Ноосферна освіта є механізмом гармонізації соціоприродної взаємодії, переходу суспільства на шлях стійкого розвитку. Вона вирішує комплекс завдань, серед яких найбільш соціально важливим є формування *цілісної ноосферної свідомості особистості*. Л.М. Буровський у ноосферну (космічну) свідомість включає:

наукову свідомість – готовність визначити межу своєї компетентності, здобувати і версифікувати знання, правильно використовувати їх у життєвій практиці;

феноменологічну свідомість – ставлення до всіх природних і соціальних об'єктів (і до всієї Земної кулі також) як до живих організмів;

екологічну свідомість – розуміння органічної єдності світу і неможливості здійснення дії в одному елементі системи без впливу на інші; усвідомлення шкідливих наслідків вторгнення у складні системи;

гуманістичну свідомість – розуміння цінності кожної культури, кожної особистості й кожного природного організму, ставлення до них з повагою, прагнення солідарності з іншими людьми; розуміння того, що будь-які цінності (духовні, матеріальні, інтелектуальні) виникають під час спільної праці; бережливе ставлення до тваринного і рослинного світу, до неживої природи;

космічну (глобальну) свідомість – розуміння взаємозв'язку будь-яких місцевих та глобальних проблем, готовність до спільної праці над їхнім вирішенням;

самовизначення особистості як ноосферної людини – єдності знання, переконань і життєвої практики; розуміння особистої відповідальності кожної людини за світ живої і неживої природи [3, с. 13-14].

Досягнення людиною ноосферного рівня свідомості, на думку А.В. Мудрика, уможлиблює:

- усвідомлення себе громадянином Всесвіту;
- розуміння планетарних процесів, що відбуваються, й наявних глобальних проблем;
- усвідомлення зв'язку ноосфери й життєдіяльності людських спільнот;
- наявність почуття причетності до природи й соціуму як її складника;
- прагнення до формування в собі особистісної відповідальності за ноосферу як середовище і як продукт людської життєдіяльності;
- усвідомлення себе як суб'єкта, що творить ноосферу, розумно використовує, береже й відтворює її [13, с. 151].

Ноосферна свідомість неминуче висуває перед людством і проблему морально-духовного переосмислення своїх відносин як з рідною планетою, так і з Сонячною системою і Всесвітом взагалі, формує світогляд ноосферної епохи, який визнає космічні закони, що матеріалізуються в щільному земному світі. Сказано: «Яко на Небесі, так і на Землі».

Отже, за концепцією ноосферної освіти, людина – це не тільки біологічна, соціальна, але й космічна істота. У цьому контексті *ноосферний розвиток* розглядається як усвідомлено керований, ціннісноорієнтований співрозвиток людини, суспільства і природи, у процесі якого задовольняються життєві потреби населення без завдання шкоди інтересам майбутніх поколінь і Всесвіту [див.10].

Сучасні вчені Л.С. Гордіна, М.Ю. Лімонад [5] розробили проект нових духовно-екологічних правових норм – Нову Етику – Ноетику – «Всезагальну Ноосферну Духовно-екологічну Конституцію людства», яка, будучи спрямованою на збереження всього живого на Землі, визначатиме правила поведінки людини в ноосферній цивілізації.

Як вже зазначено, наша цивілізація поступово переходить у нову стадію своєї еволюції – ноосферну цивілізацію. Сучасні дослідники вважають, що це один із найскладніших перехідних етапів у процесі розвитку суспільства.

Цікаво, що й духовно-езотеричні філософські вчення (Живої Етики, Крайона, давньої мудрості цивілізації майя та інші духовні джерела) [1]; [7-9] аналогічно стверджують, що ми живемо у перехідному періоді – на рубежі епох. У період 2012-2013 років Земля закінчує свій 26-тисячний цикл розвитку і має перейти на більш високий еволюційний рівень: з третього у четвертий вимір – вимір витончених вібрацій високої свідомості і Безумовної Любові. Планета Земля формує нове Світлове Тіло. Відповідно й людство планети починає новий етап свого еволюційного розвитку – вступає в Нову Епоху – Епоху духовної свідомості та духовного буття, Еру Любові, Єдності, а також розкриття своїх інтуїтивних можливостей. Нова Епоха несе нові енергії – універсальності та синтезу, що спрямовані на об'єднання людства в Єдине Ціле, Єдину Сім'ю.

Характерною ознакою цього періоду є поява якісно нових вогненних духовних енергій, що потужним потоком прямують до Землі з Космосу, щороку зростаючи у своїй силі. Ці якісно нові енергії Космічного Вогню насичують людину духовною енергією, активують її біополе, пробуджують внутрішній вогонь, стимулюючи до переходу на новий рівень мислення та свідомості. Людина отримує імпульс животворної енергії, поштовх до духовної творчості, розкриття та розвитку інтуїції тощо.

Поява якісно нових вогненних духовних енергій знаменує собою початок Нової Духовної Епохи на Землі. Ці енергії космічного вогню, з одного боку, виконують очищувальну функцію (на духовному, ментальному, емоційному і фізичному планах), а з іншого – активно сприяють пробудженню, зміні, розширенню та космізації свідомості кожної окремої людини. Сучасна людина стає відкритою для космічних енергій, космічного вогню. І цей Вогонь Простору виявляє істинну внутрішню сутність кожної людини. І його вплив (благодатний чи руйнівний) залежить від стану свідомості людини, рівня розвитку її духовності. Організм людини, яка не відповідає духовно-енергетичним нормам Нової Епохи, згорає під впливом вогняних космічних енергій, що руйнують недосконалі системи. Про це попереджала нас ще в 30-х рр. ХХ ст. Агні-Йога.

Сьогодні люди починають розуміти, що причини захворювань, негативних явищ і феноменів пов'язані з невідповідністю

енергоінформаційних параметрів окремих людей новим вогняним духовно-космічним енергіям. Саме з цим пов'язують деякі вчені імунодефіцитні стани, маніфестацію нових захворювань (атипову пневмонію, пташиний, свинячий грип), омолодження дегенеративних захворювань (інсульт, інфаркт у 20-30-річних), розгул патогенних мікроорганізмів, а також онкологічні, серцево-судинні захворювання, туберкульоз, що мають у своїй природі вогняну основу [6, с.136],[14, с. 78-80].

В умовах нових енергій вихід у людства є і він один – змінитися, а це означає прийняти нові Знання, нові енергії, адаптуватися до них, увійти у резонанс з вібраціями планети Земля, з вібраціями Всесвіту. «Новий світ має нові умови і вимагає нових дій», – сказано у Вченні Живой Етики.

Земля готується до трансформації, а людина – до духовного преображення. На шляху власної еволюції і переходу суспільства до *ноосферної цивілізації* людина має дотримуватися основних *еволюційних космічних принципів*, на що вказують духовно-езотеричні філософські джерела:

- метою життя людини є фізичний, емоційний, ментальний та духовний розвиток;
- кожна людина має Божественну Сутність, яка створена зі світла і любові, природою яких є добро;
- людина мусить підкорити свою волю волі Божій з вірою та довір'ям;

Всесвіт священний – незалежно від того, наскільки він вдовольняє потреби окремого «я»; все треба приймати і любити, цінувати й шанувати Життя – кожному живу істоту [див.7-9].

Аналогічні думки зустрічаємо й у окремих сучасних учених. Зокрема, академік В.Н. Білан, ніби доповнюючи вищезазначене, на Міжнародній науково-соціальній конференції «Перспективи збереження і розвитку цивілізації. Культура. Екологія», яка була проведена за програмою ЮНЕСКО, заявив: «Однією із головних умов преображення людини і людства є: визнання тонко-матеріальних світів..; визнання в людині божественного і фізичного начал... Сенс життя на Землі – визнати духовне зростання людини».

Отже, нове високодуховне суспільство –*ноосферна цивілізація*– стане можливим лише за умови, якщо в процесі його становлення буде формуватися також нова *ноосферна людина*. Тому проблема формування людини з ноосферним рівнем свідомості, усвідомлення людством себе як

планетарно-космічного явища і своєї відповідальності в масштабі Космосу в третьому тисячолітті має стати однією зі стержневих у світовій і вітчизняній освіті, оскільки розв'язання цієї проблеми є важливою передумовою не тільки самозбереження, виживання людства і його еволюції, а також подальшого поступу суспільства і земної цивілізації взагалі.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в обґрунтуванні змісту, шляхів та засобів формування особистості з ноосферним рівнем свідомості у сучасній психолого-педагогічній науці.

Література

1. Агни Йога. В 6 т. – М.: Русский Духовный центр, 1992.
2. Андрущенко В.П. Педагогіка духовності: погляд за горизонти сучасного / В.П.Андрущенко // Педагогіка духовності: поступ у третє тисячоліття. Матеріали міжнародної наук.конференції. – К., 2005. – С. 3-6.
3. Буровский А. М. Концепция ноосферы В. И. Вернадского и создание новой школы // Педагогика. – 1993. – № 6. – С. 13-14.
4. Вентцель. – М.: Изд. Дом Шалвы Амонашвили, 1999. – 216 с. (Антология гуманной педагогики), с. 206-211)
5. Гордина Л.С., Лимонад М.Ю. Основополагающие принципы ВСЕОБЩЕЙ ноосферной Духовно-экологической Конституции человечества (Ноо - Конституция) [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.newhumanity.ru
6. Кучеров Ю. Влияние мускуса на психоэмоциональное и физическое состояние человека // Научно-практична конференція “На шляху до синтезу філософії, релігії і науки”, 16-17 березня 2007р. тези доповідей. – Львів, 2007. – С. 136 – 139
7. Кэрролл Л. Крайон. Великий переход / Ли Кэрролл; пер. с англ. Д. Гапеев. – М.: Эксмо, 2010. – 320с.
8. Кэрролл Ли. Крайон. Последние времена / Ли Кэрролл; пер. с англ. Д. Гапеев. – М. : ООО Издательство „София“, 2007. – 176 с.
9. Кэрролл Ли. Крайон. Книга VI. Партнерство с Богом. Практическая информация для нового тысячелетия / Ли Кэрролл; пер. с англ. Д. Гапеев. – М. : ООО Издательский Дом „София“, 2006. – 400 с.
10. Маслова Н.В. Ноосферное образование: монография. – М: Институт холодинамики, 2009. – 93с.
11. Микитюк О.М. Екологічна освіта й самоосвіта у шкільному навчальному закладі. Педагогічний пошук // Науково-методичний вісник Луцького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. - № 2(62). 2009. –С.54-59.
12. Монтессори М. – М.: Изд. Дом Шалвы Амонашвили, 1999. – 214 с. (Антология гуманной педагогики).
13. Мудрик А.В. Социальная педагогика: учебное пособие для студентов педагогических вузов. – 4-е из., доп. /А.В.Мудрик. – М.: Академия, 2003. – 200 с.

14. Терехова В. В. Великий перехід: пути обретения здоровья и благополучия //Тези XII Міжн. наук.-практ. конф. «Етичні та духовні основи розвитку людини та суспільства» (25-26 травня 2012р. Київ). – К.: «Арктур-А», 2012. –С.78-80
15. Тюріна Т. Духовна педагогіка: Витоки, сутність та перспективи розвитку. Монографія / Т. Г. Тюріна. - Львів: СПОЛОМ, 2005. - 276с.
16. Тюріна Т. Інтуїція: синергетичний підхід. Монографія /Т. Г. Тюріна. –Львів: СПОЛОМ, 2010. -136с.
17. Циолковский К.Э. Грезы о Земле и Небе. – Тула: Приокское книжное изд-во, 1986. – 447 с

Рассмотрены особенности ноосферной цивилизации, раскрыто содержание, задачи и принципы ноосферного образования; проанализована проблема воспитания человека с космическим уровнем сознания в историческом аспекте и его характерные особенности.

Ключевые слова: *ноосферная цивилизация, ноосферное образование, ноосферный человек, ноосферное сознание, биоадекватное мышление, эволюционные космические законы.*

The features of the noosphere civilization are considered; the content, the objectives and principles of noosphere education are exposed; the problem of educating people with space (noosphere) level of consciousness in the historical aspect and its characteristic properties are analyzed.

Keywords: *Noosphere civilization, noospheric education, noospheric man, noospheric consciousness, bioadekvatne thinking cosmic evolutionary principles*

Тюріна Т.Г. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи НУ «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна)

Микитюк О.М. – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри життєвих компетентностей Львівського інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Львів, Україна)

Рецензент – доктор філософських наук, професор Української академії друкарства А.М. Зачена